

גזרת נע"ו/י – דף ניווט

עיינו במסמך "גזרת נע"ו/י (נחי ע"ו/י)" המופיע באתר העברית והשלימו את דף הניווט.

שאלה 1 – כללי הגזרה (הדגמה על פי בניין קל)

לגזרת נע"ו/י שייכים כל השורשים שעה"פ שלהם (אות השורש ה_____). היא וי"ו או יו"ד (ו או י). בדרך כלל וי"ו או יו"ד בגזרה זו הן נחות ובמקרים מסוימים הן חסרות. נוכל להדגים זאת בבניין קל שבו פעלים בזמן עתיד מגלים וי"ו או יו"ד נחות / חסרות (הקף את התשובה הנכונה), ואילו בזמנים עבר ו- _____ הוי"ו או היו"ד הן חסרות. כך למשל, מהשורש ג-ו-ר הפועל בעבר ובהווה הוא _____ (עה"פ וי"ו חסרה), ואילו בזמן עתיד ובשם הפועל רואים את הוי"ו, אך היא נחה – ג-ו-ר, נסתה, עתיד: _____; ג-ו-ר, עתיד: _____.

שאלה 2 – עה"פ בשאר הבניינים

בשאר הבניינים הנוטים על דרך הגזרה אנו מוצאים וי"ו או יו"ד נחות (מלבד בניין הופעל שבו הוי"ו היא חלק מהקידומות הו/מו/יו המצינות את זמן הפועל). בפעלים המודגשים שלפניך הקף רק את עה"פ הנחה וציין ליד כל אחד מן הפעלים את השורש ואת הבניין שלו.

- החשדות נגד ראש הממשלה ידונו בבית המשפט. עתיד: _____, בניין: _____
- בני המשפחה הסירו את המסכות לאחד הבידוד. עתיד: _____, בניין: _____
- משה מתלוצץ. עתיד: _____, בניין: _____
- נופנו בדגל ישראל. עתיד: _____, בניין: _____
- הגשר של האויב מוטט על ידי הצבא. עתיד: _____, בניין: _____
- לפעמים הבעיה אינה מובנת בתחילה. עתיד: _____, בניין: _____

שאלה 3 – תמונת הרצות

שלושת הפעלים בכותרת "הפון! הכן! רץ!" שבתמונת הרצות הם בזמן/דרך _____. הפועל הפון הוא בבניין _____, הפועל הכן הוא בבניין _____, ואילו הפועל רץ הוא בבניין _____. בצד התמונה מסתתרת עוד צורת ציווי והיא _____ בבניין _____. המילה רצות היא צורת _____ שכן היא עשויה לשמש הן כפועל הן כשם עצם. ספורטאיות המתחרות בריצה למרחקים קצרים נקראות גם אַצְנִיּוֹת (וביחיד – אַצָּן). מילה זו גזורה מהשורש א-ו-צ שבו פעלים בגזרת נע"ו/י בבניינים קל, הפעיל והופעל. כתוב אותם בזמן עבר, גוף נסתר. קל: _____; הפעיל: _____; הופעל: _____.

שאלה 4 – שמות הפעולה

ליד כל אחד משמות הפעולה בטבלה שלפניך מצוין בסוגריים הפועל שממנו נגזר שם הפעולה. השלם את הטבלה במקומות החסרים (1)-(9).

הפניין	שם הפעולה המופיע במסמך	כתוב כאן שמות פעולה נוספים על פי השורש הנתון בסוגריים. וציין בצד כל שם פעולה את הפועל ממנו הוא נגזר.
קל	שִׁיחָה (שָׁר)	[ש-י-ח] שִׁיחָה: שִׁיחָה מן הפועל שָׁח [ל-ו-ג] (1) _____ מן הפועל (2) _____
נפעל	נְכוֹנוֹת (נָכוֹן)	[א-ו-ר] (3) _____ מן הפועל נָאֹר
הפעיל	הִטָּסָה (הִטִּיס)	[פ-ו-ק] (4) _____ מן הפועל (5) _____
פיעל ⁽¹⁾	אִיתוֹת (אִיתַת)	[ע-ו-ד] (6) _____ מן הפועל (7) _____
פיעל ⁽²⁾	שׁוֹטָטוֹת (שׁוֹטֵט)	[ר-ו-מ] _____ רִמְמוֹת מן הפועל (8) _____
התפעל	הִתְרִמְמוֹת (הִתְרַמֵּם)	[ב-י-ג] (9) _____ מן הפועל הִתְבַּוֵּן

שאלה 5 – הרחבות לבניין קל

רוב הפעלים בגזרת נע"ו/י **בניין קל** נוטים במשקל פִּעֵל, לדוגמה קם, רב או נס (נקד את האות הראשונה בפעלים אלה), אך ישנם שישה פעלים יוצאי דופן הנוטים במשקלים אחרים:

שלושה פעלים במשקל _____ והם: מת, ער, כן (נקד את האות הראשונה בפעלים). בפעלים אלה שומעים את צליל הצי"י – e. **אנשים פְּנִים** הם אנשים ישרים, וביחיד נקרא לאדם ישר _____, ולא "פְּנֵה". מי שמכנה אדם ישר "כנה" עושה אנלוגיה שגויה לשמות בגזרת _____, כגון גָּאָה, לָאָה או כָּהָה.

שלושה פעלים אחרים בבניין קל הם במשקל פִּעֵל והם: בוש, טוב ואור המוכרים לנו כפעלים בעיקר בלשון המקרא.

שאלה 6 – הרחבות לבניין נפעל

סימן ההיכר של פעלים **בבניין נפעל** בעבר ובהווה הוא נו"ן קמוצה – נ (למשל: נָסוּג), ואילו בעתיד, בציווי ובשם הפועל סימן הזיהוי הוא תבנית ה"סולם" (חיריקדגשיחולם). השתמש בתבנית הסולם כדי לנקד את צורות העתיד, הציווי ושם הפועל של הפועל נָסוּג: יסוג, הסוג! להסוג. ישנם כמה פעלים המקבלים את תבנית הסולם גם בזמנים עבר והווה, למשל הפועל _____ מן השורש מ-ו-ל או הפועל נָזוּן מן השורש _____.

- א. מבין צורות הבינוני האלה בבניין **נפעל** – נלוש, נדון, נזק ונצוד – הצורה _____
יוצאת דופן מבחינת הגזרה שכן היא שייכת לגזרת _____ והשורש שלה הוא: _____.
 שאר הצורות שייכות לגזרת _____. ומהו השורש של המילה נצול?
 המשמעות המשותפת לכל צורות הבינוני האלה היא **פעיל / סביל** (הקף את התשובה הנכונה).
 ב. הפועל הוזיל נוטה באנלוגיה לגזרת _____, אך הוא שייך למעשה לגזרת נע"ו/י שכן
 השורש שלו הוא _____.

שאלה 8 – בניין הופעל (דמיון בין גזרות)

- לפעלים בבניין **הופעל** בגזרת נע"ו/י ובגזרת נפ"י/ו צורה דומה. בתחילת פעלים אלה הברת או
 בזמנים השונים. הצליל u בעברית (קיבוץ או שורוק) הוא הצליל המבטא את משמעות ה**סביל**. ניתן
 לזהות את הגזרה שאליה שייכים פעלים בבניין הופעל על ידי מציאת הפועל בבניין _____
 המבטא את משמעות ה**פעיל**. כך למשל, ניתן לדעת שהפועל הוכן שייך לגזרת _____ שכן
 צורת הפעיל שלו היא הִכִּין, ואילו הפועל _____ שייך לגזרת נפ"י/ו שכן צורת הפעיל שלו
 היא הוֹכִיד. זיהוי השורש של פעלים אלה עשוי אף הוא לגלות לנו לאיזו גזרה הם שייכים.
 כתוב ליד כל משפט את **צורת הפעיל** ואת **הגזרה** של כל אחד מן הפעלים המודגשים בבניין הופעל.
 – משה הקטן הוֹנֵק על ידי שפחה מצרית. **צורת הפעיל**: _____ **גזרה**: _____
 – האורחים המכובדים הוֹלְנוּ בבית ראש העיר. **צורת הפעיל**: _____ **גזרה**: _____
 – התינוק החמוד הוֹשֵׁב בכיסא הבטיחות. **צורת הפעיל**: _____ **גזרה**: _____
 – האוצר האבוד הוֹשֵׁב לבעליו החוקיים. **צורת הפעיל**: _____ **גזרה**: _____

שאלה 9 – הבניינים הכבדים (שתי נטיות)

- לבניינים הכבדים – פיעל, פועל והתפעל – בגזרת נע"ו/י שתי נטיות: נטייה על דרך הגזרה
 במשקלים פוֹלֵל, פוֹלָל והתפּוֹלָל ונטייה על דרך השלמים. כתוב את צורת הפעלים על פי ההנחיות
 שלפניך, וקבע עבור כל צורה אם היא נוטה על דרך הגזרה או על דרך השלמים.

- א. ק-ו-מ, התפעל, עבר, נסתר: _____ **צד דרך הגזרה** / **צד דרך השלמים**
 ב. ק-ו-מ, התפעל, עבר, נסתר: _____ **צד דרך הגזרה** / **צד דרך השלמים**
 ג. מ-י-נ, פיעל, הווה, נוכחים: _____ **צד דרך הגזרה** / **צד דרך השלמים**
 ד. צ-ו-ת*, פיעל, עתיד, מדברים: _____ **צד דרך הגזרה** / **צד דרך השלמים**

* משמעות פעלים מן השורש צ-ו-ת היא להאזין בסתר לדברי אחרים.

כתב, ערך והגיק: אריאל חסון, תיכון הגימנסיה הריאלית – ראשון לציון